

vestnik

GLASILO DOMOBANCEV IN DRUGIH PROTIKOMVNISTIČNIH
BORCEV

NOTICIERO DE SAN MARTIN

REGISTRO NACIONAL N° 393.650 - 2-X-1952

VI. LETO

San Martín, marec-april 1955

Štev. 3-4

VELIKA NOČ^v

Povejte, dragi rojaki Slovenci, begunci, izseljenci, deseto leto popotniki po širnem svetu, razkropljeni po vseh petih delih sveta, ali je kje ležela, bi tako pri srčno občutila Veliko noč, kot jo občuti zemlja slovenska? Je kje kak narod, ki bi ob teh praznikih izkazal skoro v vsem svojem udejstvovanju toliko hvaležnosti, časti in slavosplovov Zveličarju, kot jo daje naš slovenski narod ob Veliki noči!

Kar presenetljivo! Ko se v dneh okrog Velike noči zbuđi iz zimskega počitka, mraza, miru in tihote naša zemlja. Kako rumene trobentice trobijo prihajajoči pomladi, zvončki pritrkavajo, marjetice se pridrenjajo, teloh in vijolica nočeta zaostati! Kako veselo se oglašča kos, kukavica se že čuti in vsak dan več krilatih pevcev preletava v gozdu, po polju, na vrtu!

Kako otročiči že prijemljejo za raglje, o rumenih pomarančah se pogovarjajo, o pirhih in kolačih kar čudesa ugibljejo. Postoj pri krojaču, pri čevljarju, pri šivilji, nikjer ni več prostora, vse zasuto naročil in blaga, vse hoče

biti novo za lepo Veliko noč. Kuhinja že pripravlja posodje, dišave, najboljšo moko, da bo vredno predstavila velikonočnemu kolaču svoj pomen, pa tudi kračča se je v dimniku že osušila, hren je že nabran, prežilka za pirhe in pa butarica za našo lepo cvetno nedeljo.

Cerkveni pevci se pogosteje shajajo na vaje za velikonočne pesmi in latinsko sv. mašo. Duhovna obnova je že o sv. Jožefu završena, zamudniki se še vrstijo ob spovednici. Vsaka hiša pa se

potrudi, da gre vsaj eden od družine na dan k sv. maši. In ko pride veliki teden — vse čuti, da nastopa nekaj izrednega. Cvetna nedelja — butare, raglja velikega četrtega, petka. Črne rute na glavah ženā vihrajo v dolgih vrstah h grobu Zveličarja. — Kako je zaželjena po taki pripravi Velika sobota s svojo alelujo. In višek! Velikonočna procesija z vsem krasom, ki ga cerkev in fara premore. Praznično pritrkavanje, topiči pokajo, bandera vihrajo, procesija se razvija v prosto naravo ob vedno lepi „Vesel prepevaj, o kristjan!“ Vsa fara je

kot ena družina čistega duha — ver-
nega srca, pobožno zbrana krog vsta-
lega Zveličarja!

Da, v stiku smo z mnogimi krščan-
skimi narodi, gledamo njih običaje, to-
da tiste prisrčnosti, te otroške radosti,
iskrene zahvale Zveličarju težko bi še
kje dobili!

Odkod to? Teh običajev nismo do-
bili od drugih ljudstev, saj jih sami ni-
majmo, nismo jih dobili od Cerkve — vse
to je rodila duša slovenskega naroda —
moderno rečeno — naš genij! In to vse
je skupna last naroda. Zato smo ta za-
klad vsi tako vzljubili, si ga ne damo
vzeti ne pokvariti — stoletja si izro-
čamo in še stoletja si ga bomo, ker nar-
od s tako živo vero, s takim zano-

som, umreti ne more in tudi neče.
Za te naše svetinje je že tekla kri, so
padale žrtve. — med največičastnejšimi
so naši domobranci. Da, da, naši fantje!
Nekdaj so stopali z nami v procesiji za
vstalim Zveličarjem in nosili bandera z
Odrešenikom in božjimi svetniki, danes
pa tisoči njih že stopajo za neomadeže-
vanim Jagnjetom v nebeški domovini in
po njihovih žrtvah se že dviga sloven-
sko domobranstvo na prapore, spome-
nike, zastave in bandera, kot živ zgled
značajnosti, požrtvovalnosti v čisti lju-
bezni do Boga, nebeške Kraljice Mari-
je do slovenske zemlje in trpečega slo-
venskega naroda.

In ob tem spominu vam vsem želi
veselo Veliko noč

Vestnik

DEJANJA GOVORE

POT V TITOVO JUGOSLAVIJO

S slovensko narodno vojsko sem se
tudi jaz umaknil pred partizansko pre-
močjo v varstvo zavezniške vojske na
Koroško. Od tam z Vetrinja, kjer je bila
slovenska narodna vojska nastanjena,
je po angleškem povelju odšel prvi
transport, v katerem sem bil tudi jaz,
dne 27. maja 1945. V ta transport so
bile odrejene po večini same neborbene
edinice. Kam gremo, mi od nas nihče
nič točnega vedel. Govorili pa smo med
seboj, da gremo v Italijo, zato smo bili
kar pri korajži. Približno do osme ure
smo se vkrcali na kamijone in se začeli
pomikati proti kolodvoru v Področici.
Tukaj smo bili približno uro v ograje-
nem, od angleških vojakov zastraženem
prostoru. Angleški vojaki so pri nas
vršili preiskavo zaradi orožja, ki ga pa
ni bilo opaziti, da bi ga pri kom dobili.
Nato so nas vodili na kolodvor, nas na-
ložili na vlak, kjer smo čakali, da so
drugič pripeljali moštvo iz Vetrinja. Z
nami je bilo okrog 200 srbskih četnikov,
od katerih eden je vprašal vlakovodja,
kam pelje vlak. Odgovor je bil, da v
Slovenijo proti Ljubljani. Zato so začeli
Srbi protestirati, da v Titovino ne gre-
do. Pričeli so bežati, ker pa so Angleži
uporabili orožje, se je posrečilo ubežati
samo dvema četnikoma, ki sta, kakor

smo pozneje zvedeli, šla nazaj v Vetrin-
nje, da rešita druge s tem, da povesta,
kam smo se mi odpeljali. Ko se je vse
pomirilo, so vagone zaprli. Kmalu so
pripeljali še drugo skupino, ki so jo tudi
naložili, nato je vlak odpeljal. Približno
do polovice druge postaje so nas spreml-
jali angleški vojaki. Ko se je vlak usta-
vil, so se neopaženo izmenjali, kakor da
bi se spremenili v partizane. Ta preda-
ja je bila okrog treh popoldne in vlak
nas je spet odpeljal dalje. Takoj po pre-
vzemu so partizani stopili v akcijo. Ho-
dili so od vagona do vagona. Pobirali so
nam vse vredne stvari, sezuvali čevlje,
slačili obleke in kar je bilo pač komur
vešč. Ni bil noben partizan brez brzo-
strelke in gumijevke v rokah. Ko so
nas pozdravljali z nesramnimi psovki
in bogokletjem, so obenem padali krepki
udarci po glavah. Najhuje je bilo dati
opasač. Čim boljši je bil, hujši udarec
je z njim dobil imetnik po glavi. Bil je
slučaj, da se je nekomu od udarcá ulila
kri iz nosa in jo je moral polizati, češ
da ne sme biti krvavo v vagonu. Tako
so se hitro množili ranjenci. Spočetka
smo se bali, eden bolj kot drugi, skri-
vali smo se drug za drugega, noben ni
hotel biti pri vratih, a smo se kmalu
privadili. Do Jesenic smo še vedno imeli
upanje, da bomo morda krenili proti
Beljaku. Ko smo pa videli, da se pelje-

mo proti Ljubljani, smo bili kot omamljeni od razočaranja. Nastala je tišina in vsak je razmišljal svoje. Tako smo se pripeljali okrog 7 zvečer v Kranj. Ko se je vlak ustavil, smo zaslišali zopet novo pozdravljanje. Bil je strašen sprehajem. Ko so odprli vagone, so se iz zadnje strani na vagone usuli partizani z gumijevkami v rokah in gorje je bilo tistim, ki so se tiščali v ozadju. Na kolodvoru nas je čakala velika množica partizanov in civilistov, ki so kričali: „Ste prišli pravici v roke švabobranci, slovenski izdajalci, pobijalci,“ itd. Ob cesti je stal partizanski kordon, straža pa nas je spremljala na obeh straneh na vsaka dva koraka. Bilo je vpitje in streljanje kot v največji borbi. Vodili so nas na severovzhodno stran Kranja, kjer so bili baraka napolnjene z Nemci in slovenskimi civilisti. Tam smo bili na prostem, v ograjenem in dobro zastraženem prostoru. Med potjo so povpraševali po bolj njim poznanim osebam n. pr. za generalom Rupnikom, podpolkovnikom Šturmom, kapetanom Grumom in Pircem, poročnikom Hlebcecem, policijskim komisarjem Lohom, Dolinarjem in za drugimi; ki so jim bili posebno pri srcu. Ko smo šli na določeno mesto, smo bili kakor na razstavi. Šhajali so se največ partizanski oficirji z gumijevkami v rokah in ni ga bilo med nami, ki je ne bi okusil. Dobro so si nas privoščili. Bili so partizanom nekateri fantje poznani. Te so skoro do nezavesti pretepli vpricho nas po dvakrat ali trikrat na dan; jih povabili v pisarno in tepli do nezavesti, jih zdravili in tako naprej ponavljali. Strašne so bile moči, ko so nas neprestano pretepli, vpili nad nami in z orožjem grozili. Zgodilo se je, da je našel partizanski kapetan svojega brata in mu je bila prva beseda v pozdrav: „Prasec, zdaj boš dobil kar si zaslužil.“ In res je prejel plačilo v Kočevskem Rogu. Dne 28. maja zjutraj so nam pobrali hrano, ki smo jo imeli s seboj in vse druge vrednosti, ločili od nas oficirje in podoficirje. Jestni smo dobili vsak dan za kozarček juhe in pesnega listja. Dne 29. maja ob devetih zvečer so privedli slovenske topničarje, ki so jih pravtako neusmiljeno pretepli in preganjali do petih zjutraj. Ko je nekdo omagal, so ga pred strojem ustrelili. Dne 31. maja so klicali mladoletnike in vse tiste, ki so pobegnili od

partizanov ali se dali zajeti od domobrancev. Niso pa se vsi taki odzvali, ker so se nekateri posvetovali s partizani, seveda s takimi, ki so bili šele na novo mobilizirani in so jim svetovali, da bo za mladoletnike bolje, slabše pa za pobegle partizane, ker da jih imajo za dezertarje. Poznal sem nekoga od tistih, ki so se na ta poziv javili, kateri je bil pozneje s poročnikom Hlebcecem usmrčen. Proti večeru so ostalo moštvo formirali v bataljone in čete. Za komandante so odredili naše fante in jim zapovedali, da so oni odgovorni za red in da nikogar ne zmanjka. Dali so nalog, da moramo biti zjutraj ob sedmih pripravljeni za odhod, da gremo nekam na delo. Isti večer je prišel med nas neki partizanski kapetan in ko smo videli, da je voljan pogovarjati se z nami, smo se stopili okrog njega in se spustili v debato. Nekdo izmed naših fantov ga je vprašal, kako on misli, kaj bo z nami. Rekel je da se nam ni treba nič bati, ker da ne morejo brez nas obnoviti Jugoslavije; dalje, da je z nami vsa inteligenca, dočim da so pri njih vsi višji in nižji oficirji sami hlapci, ki sploh nimajo pojma o uradovanju. Govoril je, da bo sojen le tisti, ki ima krvave roke. In to le največ eno leto de'a, ostali pa bodo šli na svoje domove. Izjavil je, da je bil pri četnikih in da mu je dobro znano, kdaj smo mi s četniki vred propadli.

Dne 1. junija 1945 okrog sedmih zjutraj je prikoral en bataljon do zob oboroženih partizanov za spremstvo. Ko je bila straža razporejena, smo krenili proti kolodvoru. Kakor vsak dan so tudi sedaj nad nami krožili angleški avijoni. Zgledalo je, da so nas hoteli partizani skriti, ker pa to ni bilo mogoče, so nas ustavili za toliko časa, da so letala odletela. Potem so nas ukrcali na vlak, s katerim smo se peljali do Medvod. Zaradi porušenega mostu smo šli iz Medvod v št. Vid peš. Prišli smo okrog enih popoldne na dvorišče zavoda. Tudi tukaj so nas oficirji željno ogledovali. Med njimi sem jih nekaj poznal. Ob štirih popoldne pa so nas zopet vkrcali na vlak in smo se peljali do ljubljanske mestne klavnice. Ker je bil dolenjski most porušen, smo morali prestopati čez most za pešce na drugo stran Ljubljane, kjer nas je spet čakal vlak. Ob progi na mostu je stal kor-

don partizanov z orožjem in gumijevkami. Prehod je bil zelo ozek, tako da so nekateri od navala in sile popadali in jim ni bilo mogoče vstati, zato smo hodili kar po njih. Bili so zelo obupni trenutki. Okrog 7 zvečer je z dobro zastraženimi in zaplombiranimi vagoni odpeljal vlak proti Kočevju. Vozil je tako počasi, da smo prišli šele 2. junija ob petih zjutraj v Kočevje. Tukaj so nas izkrcali in odvedli v gimnazijo. Čim so nas natlačili po sobah, so takoj začeli z detajlno preiskavo. Najstrožje je bilo glede lir, nožev in britev. Govorili so, da bomo zaslišani od domačih delegatov, da oni niso taki kot domobranci, ki bi pobijali ljudi in da so vse premilo ravnali z nami, da smo še vse huje zaslužili. Takoj po končani preiskavi so vodili po 20 mož v skupinah v zadnji dve hiši na desno pri bloku proti Dolgi vasi. Na vrsto je prišla tudi naša soba, ki je bila predzadnja. Čim smo stopili v hišo, smo že vedeli, da smo na zadnji poti. Zagledali smo polno pritličje nahrbtnikov in videli, da jih je že precej odšlo pred nami. Morali smo v prvo nadstropje in zopet v preiskavo, kjer so nas pregledali, da ne bi imel kdo v obleki vkrpanega denarja. Ko smo morali tudi mi odložiti nahrbtnike, je vprašal nekdo od nas, kako bomo brez opreme. Ta pa je odgovoril, da bomo v taborišču dobili vsega dosti. Nato so nas zvezali z žico na hrbet in še po dva moža skupaj, rekoč da sta dva od nas pobegnila in da nas morajo zato zvezati, da pa bomo v taborišču zopet prosti. Ko smo zvezani čakali na odhod, sem videl moža, ki sam ga osebno poznal, da je šel prosit partizanskega kapetana za pomilostitev, češ da ni nič zakrivil, da je bil samo v mizarski delavnici in da ima ženo in majhne otroke. Na vse to mu je kapetan odgovoril z gumijevko po glavi, tako da se je mož onesvestil potem ga je pa še surovo suval s čevlji. Ko so je kmalu opomogel, so ga zvezali skupaj z bratom in ju z nami odpeljali. Kmalu nato smo prišli na vrsto za kamijon, ki jih je okrog sedem neprestano vozilo. Ko si nismo mogli sami dosti pomagati, so zapeljali kamijon prav do stopnic, tako da smo lažje vstopili. Na kamijonu se je nas peljalo 40 mož, morali smo klečati naprej sklonjeni, glave dol, da ni mogel nihče videti, kam se peljemo. Moštvo se je voljno pokora-

valo, vdano je molilo in se pripravilo na najhujše. Le tu pa tam se je slišalo jokanje poedincev, ki so pa zato dobili s puškinimi kopiti po glavah, da je moral vsak hitro obmolkniti. Vozili smo se približno 50 minut po cesti skozi šalkovo vas proti Kočevskemu Rogu. Med potjo je bilo čutili, da smo se peljali mimo dveh morišč, pri tretjem pa smo se sami ustavili. Ko so nas spehali s kamijona, je eden izmed partizanov s kleščami še tesneje privil vezi na rokah, čeprav smo bili že prej tako tesno zvezani, da so bile roke čisto modre in jih sploh nisem več čutil. Nato sem moral s tovarišem, ki je bil z menoj zvezan sesti, da so nam čevlje zrezali z nog. Prerezal mi je tudi nogavico, ali noge, hvala Bogu, mi ni ranil. Potem so nas zvezali še po 7 parov skupaj tako tesno, da nismo mogli niti prestopiti. Vse okoli nas je bila straža, mož pri možu, z brzostrelkami in pištolami. Tisti, ki so z nami opravljali, so imeli zavihane rokave, v rokah pištole in nože, nekateri pa kole približno kot roka debele in poldrug meter dolge, ki so bili zvezani z žico na hrbet in še po dva mona koncu že scefрани od udarcev. Od pretesnega vezanja nam ni bilo mogoče hitro stopiti do jame, zato so nas neusmiljeno pretepali, da so nekateri padli v nezavest in smo jih kar s seboj vlekli. Do jame je bilo približno 40 korakov. Vodilo pa nas je 14 mož. Ker smo ves čas molili, so nas partizani še posebej zasmehovali, češ naj le molimo k Bogu, da nam bosta pomagala škof Rožman in gen. Rupnik. Med potjo je bilo opaziti, kako so imeli partizani po skupinah vsak svoje delo, nekateri so nosili tudi apno, s katerim so zasipali mrtve. Streljali so jih v jami s pištolo v tilnik in je neprestano pokalo, kakor bi počasi štel. Včasih je zaropotala tudi brzostrelka. Nekateri partizani so tudi klali z noži, kakor si je pač kateri rabelj zaželel. Meni je nekdo od spremljevalcev obetal, da me bo ravno on zaklal. Imel je krvav nož v roki kakor mesar. Pri jami pa ne morem drugače reči, kakor da me je sam Bog rešil. Bil sem zelo mirnih živcev, malokdaj tako, in nisem nič mislil na to, da bi me usmrtili in tudi ne, da bi pobegnil. Pred jamo sem lahkomišljeno zganil roko in si desno roko rešil vezi. Ker smo bili skupaj zvezani z jermeni, sem zrahljal jermen in se je cela

skupina razpustila. Ko je partizan to zapazil, nas je drugič še trdneje zvezal, jaz pa sem dal roko na hrbet, tako da sem samo markiral vezanje. Ko sem videl, da se partizan moti z vezanjem, sem zopet zrahljal vez in skupina se je zopet razsula. Levo roko, ki je bila zvezana s tovariševo desno, sem tudi potegnil iz žice in rekel tovarišu: „Zbogom, France, jaz grem, kar bo pa bo.“ Rekel mi je: „Lojze, ne!“ Vse to se je vršilo v sekundah. Bilo je okrog treh popoldne. Ko sem videl v hipu, da na stezi, ki je vodila mimo, ni bilo partizana, čeprav je straža stala mož pri možu in sta tudi na vsaki strani steze stala po en partizan, sem z naglico skočil mimo njih. Potlehl je bila tu obleka, tam spet čevlji. S božjimi podobnicami in rož. venci je bilo kar nastlano okoli jame. Ko sem šel dalje po stezici, sem prišel v drugo dolino, ki je bila zasekana s suhimi bukvami in preraščena z robido. Ker se mi je suhljad pod nogami lomila, sem še v bližini trikrat padel in se zapletel v goščo. Pri prvem padcu sem slišal kliče: „Stoj!“ Zasedovalec tudi ni imel lahke poti. Ko sem moral iz doline preplezati hribček in skalo, mi je bil b'izu in je dal tri rafale za menoj. Kroglice niso padale v mojo bližino. Ko sem prišel čez hribček in nato navzdol, sem bil kmalu na cesti, kjer so stali kamijoni in na njih partizani. Ker mi ni kazalo iti nazaj, sem moral naprej. Tu sem rožnj venec, ki sem ga takoj po pobegu iz jame vzel v roke in ki sem ga imel shranjenega v skrivnem žepu, še bolj stisnil v roki in šel dalje. Bil sem bos in sem tako naglo smuknil pod kamijonom, da me partizani niso opazili. Prišel sem čez cesto zopet v dolino, potem pa sem moral v hrib. Ko sem prišel do polovice hriba, sem zagledal človeka, ki se mi je umaknil za bukev in sem mislil, da je morda straža. Ni mu bilo opaziti puške, a vseeno sem krenil na desno, tako da sem prišel nad njim in opazil, da je bil najbrž civilist, ki je opazoval, kaj se je v dolini dogajalo. Tisti dan je bil oblačen, zato nisem mogel najti prave smeri. Šel sem samo toliko daleč, da se ni preblizu slišalo pokanje. Ko je prišla noč, sem legel med skale in tako prespal do jutra. Dne 3. junija 1945 so me prebudile tri srne, ki so mi bile prav domače. Ko sem molil rožni venec, se mi je bližala po mo-

jem sledu lisica. Tudi naslednji dan je bil oblačen in se po soncu nisem mogel orientirati. Hodil sem ves dan in ob štirih popoldne prišel na hribček pri morišču. Streljanje je bilo tako, kot prejšnji dan, vpitje pa je bilo močnejše, slišal sem še tudi ženski glas. Čeprav me je skrbelo, kako bo s hrano, sem vseeno moral nedaleč od tukaj prespati. Dne 4. junija sem nadaljeval svojo pot in tudi ta dan se je slišalo pokanje na morišču. Ko se je razjasnilo, sem videl, da sem prvi dan hodil v napačno smer. Huda je bila lakota, a še hujša žeja in vročina. Opešan sem bil tako, da sem vsakih deset korakov moral počivati. Jedel sem gozdno deteljico, ki mi pa ni šla v tek. Noge so mi bile otekle, da jih sploh nisem čutil. Ko sem šel mimo starih partizanskih taborišč, sem našel v stari konzervni škatli malo deževnice, s katero sem se vsaj malo odžejal. Zvečer sem prišel v prvo vas in prosil malo mleka in vode, da sem se je napil. Šel sem s težavo izprosil od njih kozarec mleka in vode; da sem se je napil. Šel sem dalje in nedaleč od tam prespal. Dne 5. junija sem hodil še z večjo težavo kar naravnost čez hribe in kjer je bilo bolj skrito pred partizani. Hodil sem ves dan, šel skozi dve vasi, a v njih ni bilo nobenega človeka. Voda je bila povsod pokvarjena, plavale so v njej mrtve podgane, žabe in belouške, a vendar sem se je pošteno napil. Pozno zvečer sem prišel do vasi, ki mi je bila poznana, in sem šel prosit živeža, a sem s težavo dobil malo mleka, ker je bila partizanska postojanka pet minut iz vasi. Zato sem moral naglo oditi in sem v bližini prespal noč. Dne 6. junija sem šel dalje in okoli enih popoldne spet prišel v neko vas, kjer so mi pa lepo postregli tako, da jih ne bom nikdar pozabil. Zvečer sem prišel v domačo vas. Bil sem tako opešan, da me domači niso spoznali. Tako sem si rešil golo življenje.

Vse se je vršilo brez vsakega zasliševanja in sodbe. Vlak, s katerim smo se vozili, je štel 32 vagonov in se je vozilo v njem točno 1.500 mož. Po izjavah železničarjev je peljalo v Kočevje 9 vlakov, od katerih je bilo 5 vlakov Srbov in Ustašev, 4 pa slovenskih vojakov in civilistov. Najmanj je štel vsak 10 vagonov, največ pa 37. Po izjavi Lunder Janeza, partizanskega kapetana

iz Dol, Podpoljan, je padlo v Kočevskem Rogu 21.000 žrtev. Pozneje, ko sem bil doma, sem slišal od kočevskih civilistov, da so v Kočevskem Rogu jame, ki so bile polne mrličev, polili tudi z bencinom in zažgali.

Pričujoči zapisnik je bil sestavljen 12. 10. 1954, ko je avtor že bil izven Jugoslavije. Objavljamo zapisnik kot doprinosom k podatkom o pokoljih junija 1954. — Uredništvo.

STRAHOTE TAVORIŠČ

VIR NOVIC V CAMPU PADOVA

Zaradi vedno večje nevarnosti so prenašali sprejemnik vsak dan k drugi zaupni osebi, da ga je skrivala. Ta Ofar pa ni — in tudi ni smel — vedel, kaj pravzaprav vsebuje paket.

Nekega jutra pa ga je nek sestradan interniranec z Ustice izmaknil izpod postelje čuvarja v 6 repartu. Razočaran in gotovo preplašen nad njegovo vsebino, je pobral žarnice, potrgal posamezne dele, in jih zmetal v stranišče. Kar pa ni šlo skozi luknjo, je vrgel na dvorišče. Te po dvorišču razmetane dele, sta pri svojem običajnem sprehodu našla Franjo Tavčar in ing. Pavel Domicelj. Do skrajnosti prestrašena sta obvestila nekega komunista nakar je partija zbrala, kar se je dalo. Celo iz stranišča so izvlekli posamezne dele.

Sprejemnik seveda ni več funkcionalen. Nujno potrebno je bilo dobiti uničene in manjkajoče dele.

V tem času so odhajali v domovino in na svobodo večji transporti internirancev. Med ostalimi je bil tudi goreč pristaš OF in prostovoljno ujeti partizan Ivo Javornik, sin ljubljanskega mesarja. Njemu so poverili komunisti dostavo nadomestnih delov, žarnic in orodja iz Ljubljane. Naloga zanj ni bila težka. Potrebni material je dobil pri ljubljanskih komunistih ter ga dal v konzervne škatle iz tovarne svojega očeta. Nihče ni mogel ugotoviti kakršno koli razliko med temi konzervami in originalnimi. Ne po teži in ne po ostalih detajlih.

Paket s temi konzervami je bil naslovljen na nekega Ofarja v taborišču Padova. Kljub poostreni kontroli karabinierjev je uspelo pretihotapiti paket. Zanimivo pri tem je dejstvo, da se je pri tem morala zateči k svojim nasprotnikom. Študent „Buda“ je nevede na-

pravil neprecenljivo uslugo OF, sebi samemu v škodo.

Tej tako uspeli pošiljki so sledile druge v vedno krajših časovnih razmakih. Pričela je prihajati tiskana komunistična propaganda kot: letaki, Slovenski poročevalec, Ljudska pravica itd. polna sramotnih napadov na nasprotnike.

Vsa ta propaganda je prihajala v nekako centralno zbirališče, kjer se je razmnoževala s prepisovanjem na roko. Ti lističi so potem krožili iz rok v roke po taborišču.

Politične spremembe, kot padec Mussolinija, Stalingrada in dogodki 8. septembra so bile novice znane popreje internirancem, kot pa sami laški posadki. Usodni dnevi so se bližali z vso naglico. Lahki so čutili pretečo nevarnost in ravnali tako, da so še bolj podžigali komunistične priprave za strahovlado v taborišču. Sestavljena je bila nekaka „udarna enota“ ca. 40 mož, ki bi prevzela orožje in stražo okoli taborišča. Z drugimi besedami: podprla komunistično vladno in omogočila likvidiranje njih nasprotnikov. Skrbela bi tudi za varnost komunističnih veljakov.

Dogodki 8. septembra 1943 pa se niso razvijali tako, kot so mislili ti rdeči banditi. Maloštevilni in še golobradi Nemci so več kot uspešno nadomestili podelane Lahe. Mi smo ostali za žico in le redki so uspeli pobegniti.

Po načrtu bi morala mornariška oficirja kreniti nasproti zavezniškimi armadam. Pridružila bi se jima peščica rdečih veljakov in radioaparati bi jim lajšali kretanje.

Mislilim, da je ta načrt le deloma uspel. V obeh transportih, ko so nas Nemci preko Avstrije, Maribora, Celja in Zagreba prepeljali v Ljubljano, nisem opazil navedenih oficirjev. Iz tega sem sklepal, da jima je uspelo pobegniti.

MATICA MRTVIH

423. Škrjanc Ciril, star 22 let, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja, ubit.

424. Anžič Albin, star 22 let, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

425. Lampič Matija, star 20 let, iz Bizovika 6 pri Ljubljani, domobranec, zajet v maju 1945.

426. Lampič Gustelj, star 22 let, iz Bizovika 6 pri Ljubljani, domobranec v Rupnikovem udarnem bataljonu, ranjenec, zajet na transportu ranjencev 7. maja 1945 na Lescah pri Bledu, odpeljan v Ljubljano, ubit.

KAJ POMENI TO?

Iz U. S. A. nam piše stari in prekaljeni protikomunistični borec tole:

„Že nekaj časa opažam v U. S. A. in v Kanadi v nekem določenem krogu naših ljudi, da se širi mnenje, da je te naše protikomunistične borbe dovolj. Zdi se jim nepotrebno in neumno pisati o vetrinjski tragediji, o tretjem maju, o Kočevskem Rogu, o Teharjih... Pravijo, da je vse to že za nami, da bodimo realisti in glejmo naprej itd. Ko je lansko leto SLS v svojem programu omenila protikomunistične borbe, se je iz teh vrst slišalo: Kaj pa je potrebno pisati o tem, kaj je potrebno pisati o krivicah in o zadoščenju vsem, ki so zaradi komunizma kaj pretrpeli pri čemer ni zadnja misel na takojšnjo in popolno odškodnino za vsako premoženjsko izgubo.

Kaj naj pomeni tako pisanje in govorjenje? Ali naj res pozabimo na strahotne krivice, na desettisoče žrtev, na svojo domovino, ki ječi v sponah komunizma? Ali naj se res sprijaznimo s svojimi morilci in požigalci?

Kar nas je še živih protikomunističnih borcev, kar nas je še živih zlasti domobrancev, mi bomo vedno ostali neizprosní nasprotniki komunizma, vedno in povsod ga bomo rušili, da čimpreje osvobodimo našo slovensko domovino in jo rešimo trdega jarma. Saj kdor je tega okusil, ne bo govoril zgoraj navedenih, pa za naš narod naravnost žaljivih trditev!“

427. Frkolj Lojze, star 20 let, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja, ubit.

428. Pogačar Ivan, star 21 let, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec. Vrnjen iz Vetrinja v Teharje in ubit.

429. Hribar Franc, star 23 let, uradnik tob. tovarne, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja v Teharje, ubit.

430. Plohelj Milan, star 22 let, soboslikar iz Bizovika 3 pri Ljubljani, domobranec v Rupnikovem udarnem bataljonu, vrnjen iz Vetrinja v Teharje in ubit.

431. Grum Ivan, star 22 let, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec v Rupnikovem udarnem bataljonu, vrnjen iz Vetrinja v Teharje in ubit.

432. Grum Tone, star 23 let, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec na Primorskem. Padel v borbi na Črnem vrhu nad Idrijo.

433. Mojšker Ivan, star 21 let, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

434. Habič Cene, iz Bizovika pri Ljubljani, poročnik, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

435. Habič Ivan, poročen, iz Bizovika pri Ljubljani, komandant na Osolniku, ranjen, zajet, mučen za pokopališčem in ubit v septembru 1943.

436. Habič Viktor, poročen, iz Bizovika pri Ljubljani, v septembru 1943 zajet, odpeljan v Kočevje in ubit.

437. Oblak Anton, dimnikarski mojster, umrl v Iških zaporih. Doma iz Bizovika pri Ljubljani.

438. Brtoncelj Ivan, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

439. Brtoncelj Franc, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

440. Škrjanc Jakob, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

441. Škrjanc Franc, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec v Rupnikovem udarnem bataljonu, vrnjen iz Vetrinja v Teharje in ubit.

Anton Levstik
iz Dolenje vasi

Jože Zobec
iz Dolenje vasi

Tone Lovšin
iz Goriče vasi

442. **Jesih Franc**, poročen, iz Bizovika pri Ljubljani, v maju 1945 zaprt in nato ubit.

443. **Anžič Jože**, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja v Teharje in ubit.

444. **Anžič France**, iz Bizovika pri Ljubljani, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

445. **Brezovar Franc**, iz Bizovika pri Ljubljani, vojak vaške straže v Bizoviku. V septembru 1943 zajet na Turjaku in ubit.

446. **Šamraj Jernej**, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

447. **Šamraj France**, iz Bizovika pri Ljubljani, star 18 let, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

448. **Horvat Avgust** iz Bizovika pri Ljubljani, poročen, domobranec v Rupnikovem udarnem bataljonu, zajet na Primorskem v aprilu 1945 in ubit.

449. **Anžič Marjan**, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja v Teharje in ubit.

450. **Habič Tone**, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec v Rupnikovem udarnem bataljonu, vrnjen iz Vetrinja v Teharje in ubit.

451. **Židan France**, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec v Rupnikovem udarnem bataljonu, vrnjen iz Vetrinja v Teharje in ubit.

452. **Anžič Janez**, frizer, iz Bizovika pri Ljubljani, v maju 1945 zaprt in nato ubit.

453. **Hribar Marijan** iz Bizovika pri Ljubljani, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

454. **Hribar Janez**, oče, iz Bizovika pri Ljubljani, zajet na Turjaku in ubit.

455. **Jager Ivan**, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

456. **Svetek Lojze**, poročen, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, zaprt v maju 1945, sojen na sv. Urhu pred ljudsko množico, nato mučen in obešen.

457. **Povirk Jože**, poročen, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, vrnjen iz Vetrinja in ubit.

458. **Vrečar Franc**, iz Št. Pavla, star 24 let, domobranec pri sv. Urhu, vrnjen in ubit.

459. **Škrjanc Ivan**, iz Bizovika pri Ljubljani, domobranec, zajet doma v maju 1945 in ubit.

460. **Jakoš Franc**, oče 6 otrok, iz Dobrunj 5 pri Ljubljani, zajet na domu, ko se je vračal od šmarnic 17. maja 1942 ob 4 popoldne, odpeljan v Poliške gozdove, tam mučen in ubit.

461. **Jakoš Franc**, sin, 19 let iz Dobrunj 5 pri Ljubljani, zajet na domu, ko se je vrnil od šmarnic 17. maja 1942 ob 4 popoldne, odpeljan v Poliške gozdove, tam mučen in ubit 18. maja 1942.

Correo
Argentino
Suc. C.A.M.
San Martín
Lib. Gral.

INTERES GENERAL
Concesión 4848